

DE FIERHEID VAN EEN AUTEUR

De strips van Ken Broeders

Stripmakers als Ken Broeders lijken soms een anachronisme in deze tijd van snelle successen, multi-mediacrossovers en hectisch bandwerk. Auteurs die oprecht en eigenzinnig kiezen voor hun persoonlijke creaties, ondanks onvermijdelijke tegenslagen, lijken steeds dunner gezaaid. Dat is misschien nog meer zo voor die auteurs die hun stripverhalen in een klassieke vorm gieten. In het huidige stripaanbod lijkt eigenzinnigheid bijna het voorrecht te zijn van de makers van literaire en experimentele graphic novels. Als je verhalen in een reeksvorm uitbrengt en verpakt als klassieke albums van zo'n vijftig bladzijden, kan het bijna niet anders dan dat je artistieke toegevingen doet en je inschakelt in de commerciële logica van de grotere uitgeverijen – zo lijken pers en publiek te denken. Ken Broeders is een duidelijke ontkenning van die perceptie. Hij is al meer dan twintig jaar actief als professionele stripmaker en zijn artistieke gedrevenheid moet zowat de rode draad in zijn oeuvre zijn. Zijn werk is een pleidooi

Driftwereld, © Ken Broeders / Sabam Belgium 2017

om je als lezer niet te laten misleiden door de vorm van de publicatie.

Na een opleiding aan Sint Lucas Antwerpen in de toegepaste grafiek volgt Ken Broeders meteen zijn roeping als stripmaker. In 1995 verschijnt het eerste deel van de reeks *Tyndall*, een fantasystrip die hij baseert op zijn afstudeerproject aan de hogeschool. Samen met scenarist Luc Van Peborgh ontwikkelt hij de ruwe premisse van *Tyndall* tot een volwaardige reeks. De eerste delen van *Tyndall* zijn nog wisselend van kwaliteit. Broeders zoekt een eigen teken- en schilderijstijl die hem los laat komen van zijn opleiding. Als scenarist is hij nog heel wat minder ervaren, en de samenwerking met Van Peborgh voor *Tyndall* vormt op dat vlak dan ook zijn grote leerschool.

De eerste albums kunnen op enthousiasme rekenen bij het publiek, maar het wat chaotische scenario en de tastende en zoekende tekenaar zorgen ervoor dat zeker de eerste delen van de reeks de tand des tijds niet zo goed doorstaan hebben. In het jaar 2000 heeft de reeks na vijf delen al voldoende ruimte gekregen om een ambitieus epos te worden. Zeker in het vierde en vijfde deel (*De kinderen van de beul* en *De grote noordelijke oorlog*) is Broeders' expertise in het maken van strips ontbolsterd en heeft hij zich ontwikkeld tot een compleet stripmaker, met een talent als scenarist naast zijn grafische kwaliteiten als tekenaar en schilder. Ook de ambities van Broeders zijn groter geworden, en de samenwerking met een scenarist wordt voor hem stilaan een blok aan het been. Hij sleutelt meer en meer zelf aan de teksten voor de personages en wil zijn tekeningen perfect afstemmen op de teksten. Tegelijk is *Tyndall* voor uitgeverij Arboris geen prioriteit meer. Het begin van het nieuwe millennium lijkt dan ook het ideale moment voor het lanceren van een nieuwe creatie.

In 2001 verschijnt *Het Spoor van Demer*, het eerste deel van *Voorbij de Steen*. Dan wordt pas echt de evolutie zichtbaar die Ken Broeders de jaren voordien heeft doorgemaakt. Zowel wat scenario als tekeningen betreft, bulkt dit album van het

Cyrano, © Ken Broeders / Sabam Belgium 2017

Door de expressieve kracht van zijn schilderwerk, overstijgt Broeders' stijl het puur realistische

zelfvertrouwen. Door de expressieve kracht van zijn schilderwerk, overstijgt zijn stijl steeds vaker het puur realistische. Zo kiest Broeders in elk album wel voor een paar platen die een halve of hele pagina vullen en een grote emotionele geladenheid hebben, nog versterkt door het kleurgebruik.

In *Voorbij de Steen* kiest Broeders opnieuw voor fantasy. Hij laat zich sterk beïnvloeden door het werk van J.R.R. Tolkien: een zoektocht van de dwerg Demer ligt aan de basis van het hele verhaal. Toch is *Voorbij de Steen* geen herhaling van Tolkiens werk. Daarvoor legt Broeders te veel nadruk op de menselijke personages en hun drijfveren. Nog meer dan in Tyndall zijn de personages in *Voorbij de Steen* mensen van vlees en bloed. Zowel pers als publiek zijn bijzonder enthousiast over deze nieuwe reeks. Met deze nieuwe creatie richt Broeders zich explicieter op de buitenlandse markt. Hij beseft dat een stripreeks, waarbij hij zelf alle aspecten van de crea-

tie in handen heeft, alleen rendabel kan zijn met een voldoende grote afzetmarkt. Vlaanderen kan dit maar weinig stripmakers bieden. Vier delen lang zet hij door en maakt albums met donkere fantasy van een internationaal niveau. Toch blijft het grote succes uit en na verloop van tijd blijkt het moeilijk om het contract met uitgeverij Arboris te verlengen. Ondanks aanhoudende positieve reacties van de lezers en de pers blijkt *Voorbij de Steen* niet rendabel genoeg.

Intussen maakt Ken Broeders nog het one-shot album *Cyrano* voor de collectie *Classix*, waarin Standaard Uitgeverij stripbewerkingen publiceert van literaire klassiekers. Dit album verschijnt in 2007, net na het laatste album van *Voorbij de Steen*. Opnieuw toont Broeders zijn klasse door het oorspronkelijke literaire werk respectvol te vertalen naar een boeiend stripverhaal. Hij houdt zich niet slaafs aan de bron, waardoor *Cyrano* een volwaardige creatie van Ken Broeders geworden is. De eerste samenwerking met een grote uitgeverij als Standaard zorgt voor mogelijkheden. Zo is er interesse in een ander project van Broeders, *Apostata*, over de weinig bekende Romeinse keizer Julianus Apostata, die in de vierde eeuw het christendom afzwoer en het heidendom opnieuw invoerde. De voortdurende strijd om *Voorbij de Steen* boven water te houden, zorgt er mede voor dat

Apostata sneller het levenslicht ziet dan voorzien. In 2009 verschijnt bij Standaard Uitgeverij *De Purperen Vloek*, het eerste deel van wat Broeders' eerste puur historische reeks wordt. Hij documenteert zich uitvoerig en vult alleen aan met zijn fantasie waar de bronnen tekortschieten.

Dankzij de kracht van een grote uitgeverij gaat *Apostata* van start onder een gunstig gesternte. Zo is er meer promotie en een beter bereik van de verschillende distributiekanaalen. Bij een wissel van de wacht binnen de uitgeverij blijkt echter dat het draagvlak voor realistische reeksen van eigen bodem te klein is om het initiatief voort te zetten. Opnieuw is Ken Broeders op zichzelf aangewezen om voor zijn geesteskind een nieuw onderkomen te zoeken. Het lukt uiteindelijk via de Antwerpse uitgeverij Medusa, die deel vijf publiceert in 2013. Nadien volgt een nieuwe tegenslag: door het overliden van uitgever Eddy Crauwels worden de activiteiten van Medusa gestopt. Uiteindelijk zorgt InDruk, het publicatie-initiatief achter de Antwerpse stripwinkel Alex, er mee voor dat *Apostata* afgerond kan worden. Zij publiceren de twee laatste delen.

Ondertussen blijft Ken Broeders als een monnik verder schrijven, tekenen en schilderen aan zijn verhaal. De afronding van *Apostata* in 2016 markeert een belangrijk moment in zijn loopbaan. Voor het eerst (het losse album *Cyrano* even buiten beschouwing gelaten) heeft Broeders een van zijn verhalen tot een einde kunnen brengen. Tegelijk heeft het verloop van de reeks nog maar eens pijnlijk duidelijk gemaakt hoe moeilijk het is om het als stripauteur financieel vol te houden. *Apostata* is vanaf het begin tot het laatste deel door pers en publiek gelauwerd, en toch blijft de reeks onder de radar van het grote publiek. Vertalingen naar het Frans en het Spaans zijn ook opgestart, maar daar komt *Apostata* uiteindelijk in een nog veel groter aanbod terecht.

Wie als buitenstaander dit parcours doorloopt, kan alleen maar respect hebben voor Ken Broeders' doorzettingsvermogen en zijn diepe overtuiging van de kwaliteiten van zijn eigen werk. Dat hij in al die jaren nooit steun heeft gezocht bij het Vlaams Fonds voor de Letteren, typeert deze auteur. Hij ondertekent in 2004 bijvoorbeeld mee de oproep van zes Vlaamse stripauteurs aan minister Bert Aniaux voor een eerlijker stripbeleid, wars van het toenmalige (en ook wel huidige) beleid dat sterk inzette op subsidies.¹ In die oproep worden die subsidies veelzeggend omschreven als

Broeders bouwt zijn scenario's op als mozaïeken van scènes die samen bouwen aan het geheel

“de doping van het strippeloton”. De fierheid van een stripmaker vindt in Ken Broeders de ultieme belichaming.

Met die fierheid hangt ook samen dat Broeders fel strijdt voor zijn persoonlijke visie. Het lijdt geen twijfel dat die felheid in de loop der jaren commerciële kansen heeft doen stranden. Toch maakt *Apostata* voor het eerst duidelijk waartoe Ken Broeders echt in staat is. Met dit afgeronde verhaal heeft hij een indrukwekkend historisch epos gemaakt waarin alle kwaliteiten van zijn eerdere werk samenvloeien. Hij beheerst zijn verhaal tot in de kleinste details en bouwt zijn scenario's op als mozaïeken van scènes die samen bouwen aan het geheel. Zo is *Apostata* naast een meeslepend avonturenverhaal ook een aangrijpend en complex portret van een historische figuur die naast de bladzijden van de geschiedenisboeken gevallen is. Grafisch imponeert hij met een ambachtelijk geschilderde stijl die ook de emoties van de personages en de toon van het verhaal vertaalt in beelden. Ken Broeders toonde met *Apostata* aan dat een klassieke vorm en brede toegankelijkheid de artistieke oprechtheid niet in de weg hoeven te staan. In *Apostata* toont hij zich een meester in de beheersing en hij stemt scenario en tekeningen perfect op elkaar af.

Sinds 2016 werkt Ken Broeders aan een nieuw project, *Driftwereld*. Opnieuw kiest hij voor fantasy, maar dit keer voorziet hij in eerste instantie een verhaal in een beperkt aantal albums. Nadien kunnen andere verhalen aan dit eerste gekoppeld worden. De zoektocht naar een uitgeverij loopt nog, terwijl ook voor *Apostata* en *Cyrano* de mogelijkheden van vertalingen uitgezocht worden. In oktober 2017 is het boek *Bloedstollend Brugge* van Bert Gevaert verschenen, waarvoor Broeders de illustraties heeft verzorgd. Broeders' gedrevenheid is anno 2017 duidelijk nog niet afgenomen.

MARC BASTIJNS

www.kenbroeders.be

NOOT

1. www.stripspecialzaak.be/Commentator/diverse.htm

